

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. V. An & quomodo ex metu facta sint mixta ex voluntario &
involuntario?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

ARTICULUS V.

*An & quomodo ex metu facta, sint mixta
ex voluntario & involuntario?*

S. I.

Prima pars quasi resolvitur.

Dico primò: Quæ per metum aguntur, mixta sunt ex voluntario & involuntario. 94

Ita Divus Thomas hic articulo sexto, ubi hanc conclusionem probat tum ex Philosopho, & Niseno, qui ea quæ per metum aguntur, appellant mixta ex voluntario & involuntario: tum etiam quia ea quæ per metum aguntur, secundum se non sunt voluntaria, imò sunt involuntaria, sed sunt voluntaria ex metu, ad vitandum scilicet malum quod timetur: v.g. mercator absolutè, & absque periculo tempestatis, nolle projicere merces in mare; tempore tamen tempestatis, ad fugiendam mortem quæ timetur, vult eas projicere, & de facto projicit in mare: Ergo quæ per metum aguntur, mixta sunt ex voluntario & involuntario.

Adde quod in objecto actus ex metu facti, repertiuntur ratio mali & ratio boni, insufficientes ad causandum nolitionem & volitionem, quæ sunt principia voluntarii & involuntarii: verbi gratia, in hoc quod est projicere merces in mare, est ratio mali, ut patet, cum ex hoc mercator maximum damnum incurrat; & ratio boni, cum assumatur ut medium ad conservandam vitam, seu ad evadendum mortis periculum.

Verùm ut hæc conclusio magis declaretur, & quædam instantiæ, quæ fieri possent in contrarium, diluantur. Observandum est primò, quòd cum dicimus metum causare actum mixtum ex voluntario & involuntario, non sic intelligendum est, quasi ipse metus causet in actu utramque rationem; hoc enim impossibile est, cum rationes oppositæ non possint provenire ab eodem principio; sed in tantum dicitur metus causare involuntarium, in quantum causat actum in quo involuntarium reperitur, causatum tamen ex amore ad illam rem quæ propter metum postponitur. Sicut si dicamus, quòd anima, vel virtus motiva animalis, causat metum mixtum ex naturali & violento, non est sensus, quòd potentia motiva, vel anima causet in tali motu rationem violenti (hæc enim ratio desumitur per ordinem ad corpus grave, cui progressivus vel volatilis motus violentus est) sed significatur quòd illa causat motum, in quo utraque ratio reperitur; naturalis scilicet (ut patet cum à principio intrinseco, nempe ab anima & virtute motiva procedat ipse motus) & violenti, per ordinem ad gravitatem corporis.

Notandum est secundo, quòd metus dupliciter potest se habere ad actionem, causaliter scilicet, & concomitanter: Tunc se habet causaliter, quando est vera causa talis actus, ita ut ex metu moveatur homo ad sic operandum, ut cum quis ex metu mortis offert pecunias latroni, vel projicit merces in mare: Tunc autem se habet merè concomitanter, quando reperitur simul cum actione, sed non est causa impellens & movens ad illam; sicut Martyres cum metu mor-

aliud est quàm potentia obedientialis passiva, quæ naturaliter inest cuilibet enti creato, quæ tale est, ad recipiendum à Deo quicquid absolutè non repugnat, ut docet D. Thomas loco supra laudato. Quare fictitia & imaginaria est virtus illa activa, quam ponit Valquez in corpore superiori respectu inferioris, similis virtuti activæ quæ ferrum à magnete trahitur; nam vel talis virtus tribuitur rebus, solum quando imminet vacuum; & hoc est ridiculum, quia natura rebus providit de omnibus necessariis ad consistentiam universi: vel continuè inest rebus; & sic non solum quando imminet vacuum, traherentur solum corpora gravia, sed semper & continuè, sicut magnes semper attrahit ferrum.

Collige secundo cum D. Thoma hic artic. 5. violentiam causare involuntarium simpliciter: quia violentia directè opponitur voluntario, eum violentum sit ab extrinseco, voluntarium vero ab intrinseco. Unde si reluctanti femina prævalidus aliquis stuprum inferat, nihil ex eo quòd patietur, ad eam noxæ pertinebit, uti Deuter. 22. sancitum legimus. Ita Christianas feminas, quæ per Gothicam irruptionem, Romæ captæ, vim à Barbaris perpeffæ fuerant, solatur Augustinus lib. 1. de Civit. cap. 17. quòd inconcusse ac stabili permanente virtute, quidquid aliis de corpore vel in corpore fecerit, quòd sine peccato proprio non valeat evitari, præter culpam sui patienti.

Dices: Virgo dum à juvene violatur, tenente ejus voluntate, violentiam patitur, etiam si exteriùs non resistat, vel non resistat quantum potest: & tamen ille actus non est involuntarius, cum in eo casu virgo mortaliter peccet, non resistendo, vel non resistendo quantum potest: Ergo violentia non causat semper involuntarium simpliciter.

Respondeo negando Antecedens quoad secundam partem: Quando enim virgo non resistit, vel non resistit quantum potest & debet, iudicatur & interpretatur de consensu consentire oppressioni, cum non adhibeat mediâ quæ potest ad illam evitandam: Unde ille actus non est violentus, sed voluntarius simpliciter, & involuntarius tantum secundum quid.

Sed quæres, quænam mediâ externa teneatur apponere virgo ad resistendum oppressioni, ut inde dignosci possit, quandonam oppressio sit ipsi voluntaria interpretativè & indirectè, si tali mediâ non adhibeat?

Respondeo cum distinctione: si enim virgo non timeat se periculum consentiendi, & aliunde grave damnum vitæ vel honoris metuit, si clamet, vel aggressorem occidere tentet, non tenetur clamare, vel aggressorem interficere, (quamvis licitè utrumque possit, eò quòd id præsertim in sui defensionem) quia tunc resistere aggressori est præceptum affirmativum, quòd non obligat pro semper, nec cum tanto periculo: si vero credit probabiliter se esse expositam periculo consentiendi, tenetur omnibus modis, etiam cum vitæ aut famæ dispendio, resistere, clamando, & aggressorem occidere tentando: quia præceptum negativum de non consentiendi alicui illicito, obligat semper, & ad semper: unde tandem concludendum est cum Curiele, quòd quia raro contingit, ut in tali casu non imminet periculum consentiendi, debent tunc virgines omnibus modis resistere, & ita semper ipsis consentiendum est.

mortis fidem constabantur, non tamen ex metu, sed ex Dei amore & obedientia. Quia sunt primo modo, dicuntur fieri ex metu, vel per metum; ista enim particula *ex* & *per* causalitatem denotant; quae verò sunt secundum modo, dicuntur fieri cum metu, sed non ex metu, vel propter metum; particula enim *cum* solam concomitantiam & simultaneitatem designat, non verò influxum & causalitatem. Quando ergo dicimus, ea quae sunt ex metu esse mixta ex voluntario & involuntario, non loquimur de metu concomitante tantum (hic enim, ut diximus, non influit in actionem) sed de metu qui est vera causa actionis, & qui in illam influit, non quidem physice & efficienter, sed moraliter & objective, quatenus mediante propositione objecti terribilis, verbi gratia, mortis, seu naufragii, movet voluntatem ad sic operandum: in quo differt metus à violentia; nam violentia, seu vis exercita, illata, efficit ipsam actionem, voluntate renitente; metus verò non efficit sine voluntate, sed movet duntaxat voluntatem ut agat.

27 Denique advertendum est quòd metus dupliciter potest esse causa alicujus actionis, uno modo partialiter, alio modo totaliter: tunc est causa partialis alicujus actionis, quando concurrat ut impellens & adjuvans ad illam simul cum aliis, propter quòd, etiam cessante metu, fieret actio: tunc verò est causa totalis, quando solus metus causat actionem, atque adeò cessante metu actio non fieret, quia praecise fit propter metum, verbi gratia, incurritur ab aliquo sicario gravis metus mulieri inhonestae, & mulieri honestae, ut coeant secum, ex quo utraque consentit fornicationi; talis metus respectu mulieris fornicariae causa est illius actus, sed non totalis, eò quòd talis mulier, cessante etiam illa causa, quia fornicaria est, coiret cum illo: sed respectu mulieris honestae, & quae aliàs cessante metu non consentiret, metus est tota causa quare consentit. Nostra ergo conclusio intelligenda est de metu, qui est causa totalis actionis, seu totale motivum aliquid operandi; non verò de metu qui est causa duntaxat partialis, seu partiale motivum: hic enim non causat actum mixtum ex voluntario & involuntario, bene tamen alter, ut patet in exemplo adducto: Fornicatio enim in prima muliere censetur omnino voluntaria, eò quòd non omnino procedat ex metu; in secunda verò est mixta ex voluntario & involuntario, quia metus est causa totalis actus. Unde si quis partim ex timore gehennae partim ex ipsa honestate operis, vel ex affectu charitatis, legem Dei observet, talis observantia non esset mixta ex voluntario & involuntario; bene tamen, si ex solo timore illam servaret, modo statim explicando.

28 Objicitur ergo contra nostram conclusionem difficile argumentum. Quando quis metu pernatum in inferni legem observat, talis observatio nihil habet involuntarii aut displicentiae, aliàs esset mala & vitiosa, quòd repugnat Tridentino sessione sexta, canone octavo, & sessione decima quarta, capite quarto. Ergo quae sunt ex metu, non sunt mixta ex voluntario & involuntario.

29 Mirum est quantum hoc argumentum Theologos torqueat, & in quam varios dicendi modos eos influat: superfluum esset eos referre & impugnat, satis erit legitimam solutionem tradere. Dicendum est igitur, in observatione

legis factae ex solo metu gehennae, esse aliquid involuntarium & displicentem, & in hominum morem illum non esse malum, nec vitiosum, ut definit Tridentinum locis citatis. Pro quo nota, in praedicta legis observatione posse considerari, vel actionem quae praecipitur, materialiter & in esse rei, vel rationem formalem praecipitae, quae importat applicationem divinae legis ad illam; hoc secundo modo semper est illicita ejus displicentia, quia divina lex nihil habet mali, ratione cujus posse licite respici: primo vero modo potest esse licita: quia res praecipitae potest afferre aliquid laboris & fastidii, quòd secundum se consideratum, non habito respectu ad legem divinam, potest licite displicentiam terminare: ut patet in dolore & tristitia quam Christus habuit in hortu olivarum, non quòd de observatione praecipitae moriendi, sed a praecipitae impossiti, sed de difficultate & molestia operis sibi praecipitae, secundum se & praecipitae sumpta. Unde tantum abest quòd talis displicentia observationis praecipitae, reddat illam peccaminosam aut vitiosam, quin potius soleat meritiim augere: nam quò major est repugnancia ad opus praecipitae, propter ejus difficultatem & laborem, eò major virtus & meritum splendet in exequendo illud, & superando praedictam difficultatem.

C Secundo dici potest, metum non semper causare involuntarium secundum quid, sed solum quando objectum est malum secundum se sumptum, & non tantum ut hic & nunc consideratum: sicut projicere merces est bonum mercatori, ex suppositione solum quòd sit tempestas, & imminuat vitae periculum, sed abilitando à tali circumstantia est malum; & ideo voluntas non vult eas projicere sub hac consideratione. Ceterum quando objectum non est malum secundum se, sed absolute bonum, voluntas non potest habere actum voluntatis circa ipsum. Et hoc reperitur in casu argumenti, nimirum observatio mandatorum est per se bona, & nullo modo mala, etiam abstrahendo à periculo gehennae inferni; & ideo observatio facta ex timore, non est involuntaria secundum quid.

D Quaes, an ad hoc ut ea quae per metum aguntur, sint mixta ex voluntario & involuntario, requiratur aliquis actus conditionatus, qui sit nolitio inefficax illius medi, quòd hic & nunc eligitur ad vitandum majus malum quòd timeretur; g an ad hoc ut projectio mercium sit mixta ex voluntario & involuntario, necessarius sit actus conditionatus & inefficax, quòd mercator nolle projicere merces, si non immineret periculum vitae?

E Respondeo affirmative, quicquid in contrarium dicat Coriel hic dubio 1. paragrapho 2. asserens projectionem mercium denominantur voluntariam secundum quid ab amore mercium: atque adeo non esse necessarium actum illum conditionatum, qui sit nolitio projectio mercium secundum se praecipitae.

Probatur breviter: Nam sicut projectio mercium remore tantum & radicaliter redditur voluntaria simpliciter per actum, quòd mercator vult vitare naufragium, formaliter vero & proximè per volitionem efficacem projectio illas, ex priori actu causatam sita amor, seu volitio conservandi merces secundum se consideratas, potest quidem remorem & radicaliter reddere eandem projectionem secundum quid involuntariam.

lontariam, sed non formaliter & proximè: Ergo A
ponendus est alius actus, ex amore mercium or-
tum habens, qui tribuat proximè talem deno-
minationem. Consequentia patet, Antecedens
probat. Quia universaliter volitio finis deno-
minat tantum ipsum finem formaliter volitum;
media verò radicaliter tantum & remotè; unde
oportet ponere aliquem actum qui directè ten-
dens in ipsa, denominet illa proximè & forma-
liter volita, seu voluntaria: Atqui fugere proje-
ctionem mercium, est medium in ordine ad
possessionem & conservationem illarum; sicut
projicere illas est medium ad conservandam
vitam: Quemadmodum ergo ex amore vitæ o-
ritur volitio absoluta & efficax projiciendi mer-
ces, ita ex amore mercium nascitur actus, quò
mercator vellet, si esset possibile, eas conserva-
re. Sicut Christus volebat vivere, si hoc esset
possibile juxta Patris voluntatem: sed quia scie-
bat Patrem velle & præcipere mortem, absolu-
tè volebat mori.

106 Dices, Non est necesse in violento, quòd
concurrat duplex actus, ut aliquid sit mixtum
ex violento & naturali: Ergo neque in metu, ut
res sit mixta ex voluntario & involuntario. Con-
sequentia patet à paritate rationis: metus enim
quædam violentia moralis est; unde qui alle-
gant se fecisse aliquid ex gravi metu, violentiam
allegant. Antecedens probatur in motu pro-
gressivo animalis, ubi elevatio pedis est violenta
illi corpori in quantum gravi, & est naturalis
eidem ut viventi; & tamen non est ibi duplex
actus vel motus, sed unus tantum quò animal
movetur: Ergo ut aliquid sit mixtum ex violento
& naturali, non requiritur duplex actus.

107 Respondeo concessio Antecedente, negan-
do Consequentiam & paritatem. Ratio discrimi-
inis est, quia violentum non invenitur in a-
ctibus elicitis & internis voluntatis, ut vidimus
articulo præcedenti, sed in actu externo & im-
perato, atque ad eò executivo voluntatis: non
potest autem in actu executivo inveniri duplex
motus, unus absolutus, alter conditio natus; quia
cum sit motus in executione, omnino absolutus
est: & hac ratione etiam in actione exteriori fa-
cta ex metu non datur duplex actus, sed tan-
tum unus: verbi gratia, in ipsa projectione mer-
cium, unus tantum motus datur, non duplex; u-
nus ad projiciendum, alter ad non projiciend-
um. Voluntarium autem, & involuntarium,
non solum in actibus externis & à voluntate
imperatis, sed etiam præcipue in internis & eli-
citis reperiuntur; unde in metu non repugnat
dari duplicem actum elicitem & internum, quo
voluntas efficaciter & inefficaciter ad idem ob-
jectum diversimodè consideratum terminetur.

108 Dices rursus: Vel ille actus à quo projectio
mercium denominatur involuntaria secundum
quid, est conditio natus ex parte objecti, vel ex
parte actus? Si ex parte actus, nondum datur
de facto, sed dabitur si ponatur conditio: si ex
parte objecti; talis actus est absolutus ex parte
voluntatis, & sic projectio mercium erit absolu-
te voluntaria & absolute involuntaria, quòd im-
plicat.

109 Respondeo, actum illum esse conditionatum
solum ex parte objecti, & absolutum ex parte
potentiæ. Ad probationem in contrarium dic-
endum est, quòd licet repugnet projectionem
mercium esse absolute voluntariam, & absolu-

tè involuntariam, si ly absolute usurpetur pro
fectè seu efficaciter, non tamen si accipiat pro
actu absoluto quidem ex parte potentiæ, sed im-
perfecto & efficaci: quamvis autem asseramus
illam volitionem projiciendi merces esse in ip-
sa absolutam, & conditionatam solum ex parte
objecti, non tamen ponimus esse efficacem.

110 Instat Curiel, & ait esse valde difficile, & for-
tè improbable, quòd ille qui videt periculum
submersionis præsens, & judicat non posse vi-
tari, nisi projiciendo merces, & propterea effi-
caciter vult illas projicere, & de facto projicit,
eodem tempore hunc actum inefficacem eli-
ciat; nolo projicere merces si tempestas non de-
tur, vel si non adsit vitæ periculum; Ergo talis a-
ctus admittendus non est.

111 Respondeo, negando Antecedens: Nam e-
riam Deus videns quendam hominem repro-
bum infallibiliter esse damnandum, & conse-
quenter habens actum quo vult efficaciter ipsi
denegare gloriam; simul tamen habet volunta-
tem antecedentem & inefficacem de ipsius sa-
lute, absolute & secundum se, seu præcisè cir-
cunstantiis, consideratà, ut in tractatu de vo-
luntate Dei fusè ostendimus. Est tamen hæc dif-
ferentia inter hoc exemplum, & nostrum pro-
positum, quòd in Deo, ratione infinitatis, idem
actus qui est volitio efficax denegandi gloriam
reprobo, est volitio conditionata ex parte ob-
jecti ipsam salvandi, in nostro autem proposito
debent poni duo actus distincti.

§. II.

Alia difficultas expeditur.

112 Dico secundò: Quæ ex metu fiunt, sunt vo-
luntaria simpliciter, & involuntaria tantum
secundum quid.

113 Ita Divus Thomas, hic articulo sexto, ubi sic
discutit, illud quòd est voluntarium hic & nunc
ponderatis omnibus circumstantiis, & involun-
tarium solum secundum se, abstrahendo à cir-
cunstantiis, est voluntarium simpliciter, & in-
voluntarium secundum quid: Sed opus factum
ex metu est voluntarium hic & nunc, pondera-
tis circumstantiis, & involuntarium considera-
tum secundum se: Ergo est voluntarium simpli-
citer, & involuntarium tantum secundum quid.
Minor patet in exemplo supra adducto proje-
ctionis mercium. Major autem probatur ex
discrimine quòd omnes admittunt inter intel-
lectum & voluntatem, & inter objectum u-
triusque: nam intellectus trahit ad se res præcisè
quantum ad quidditatem, & objectum ipsius
est quidditas rei materialis, abstrahendo ab om-
nibus conditionibus individuantibus: At verò
voluntas tendit ad res ut sunt in se, & objectum
ejus est res ipsa involuta suis omnibus conditio-
nibus, & ut est hic & nunc.

114 Confirmatur: Quòd est volitum efficaciter
& absolute, nolitum verò inefficaciter & con-
ditionatè solum, est voluntarium simpliciter, &
involuntarium secundum quid: At opus factum
ex metu, est volitum efficaciter & absolute, &
nolitum inefficaciter solum & conditionatè, ut
patet ex supra dictis: Ergo est voluntarium sim-
pliciter, & involuntarium tantum secundum
quid. Unde quando sanctus Thomas secunda
secundæ quæstione centesima quadragesima se-
cunda, articulo tertio docet id quòd fit ex metu,

simpliciter non esse voluntarium, sumit illam particulam simpliciter, prout idem significat ac pure & non permixtè; & solum intendit docere id, quod fit ex metu, non esse pure voluntarium, sed mixtum ex voluntario & involuntario, ut patet ex verbis illius, sic enim ait: *Quæ sunt ex timore principum habent ab exteriori impellente; unde non sunt simpliciter voluntaria, sed mixta, ut dicitur in 3. Ethicorum.*

§. III.

Corollaria ex dictis.

111 EX dictis colligitur primò, in his quæ metu fiunt, esse sufficiens voluntarium ad peccatum mortale; nam illa sunt voluntaria simpliciter & absolute, quamvis aliquid involuntarii habeant admixtum. Ergo metus non excusat totaliter à culpa, licet eam diminuatur, & levius peccatum faciat, ac mitiori pœnâ plectendum. Sic adversus Christianos illos, qui in persecutione, metu ac terrore vel cruciatu fracti, cesserant, tolerabilior est pœnæ modus constitutus, quàm in eos qui sponte deliquerant, ut in Ancyrana Synodo & Nicæna, aliisque factum esse scimus. Sic etiam Lucretiam illam, cujus à Gentilibus impensè est commendata castitas: *Fortasse juveni violenter irruenti, etiam suâ libidine illicitam concessisse.* Suspiciatur, Augustinus lib. I. de civit. cap. 9. eam, que non violenter oppressam, sed metu de decoris, vitam esse oblatam pudicitiam, innuit Poëta, hoc versu:

Succubuit fama victa puella metu.

Quare non dubia est illius culpa, sed cui facilius possit ignosci, quòd invita & ex metu consentit.

112 Colligitur secundò, contractus ex metu factus, jure naturali non esse irritos; quamvis jure positivo aliqui irritentur, quando metus est gravis & injuriolus, seu cadens in virum constantem, ut loquuntur Theologi. Ratio est, quia metus de se & ex natura sua non facit involuntarium simpliciter, sed tantum secundum quid: Ergo non solvit valorem contractus ex defectu voluntarii, & ipso jure naturæ.

113 Confirmatur: Non requiritur major voluntas aut libertas ut contractus valeat, quàm ut peccatum mortale fiat: Sed voluntarium ex metu sufficit ad peccatum mortale, ut jam vidim⁹: Ergo & ad valorem contractus, quantum est ex ratione voluntarii, & juris naturalis.

Veruntamen jure positivo irritantur plura, quæ fiunt ex metu gravi & cadente in virum constantem: v.g. jure positivo matrimonium contractum ex metu, nullum est, ut constat ex cap. *Locum*, & ex cap. *Veniens* de sponsalibus. Idem est de voto solemnī, ex metu gravi emissio, ut patet ex titulo: *De his quæ vi, metuve causa fiunt*, & ex Tridentino sess. 25. de Regularibus cap. 19. ubi conceditur ut Religiosi ex metu professi, possint intra quinquennium reclamare, & si probaverint professionem ex metu esse factam, quòd sit nulla. Quantum verò ad votum simplex ex metu factum, non sic irritatur à Jure, ut annotavit Sylvester in summa, verbo *Metus*: quia scilicet non habet exteriorem traditionem, sed tantum interiorem promissionem seu consentum, qui per metum extorqueri non potest, Econtra igitur votum solemnē, cum non solum habeat id

A quod est interioris consensūs, sed etiam quod est exterioris mancipationis & traditionis, quantum fit per modum contractus cum Ecclesia, & spiritualis matrimonii, aut levitatis, idè voluntas ut pari modo fiet libere & sine metu; sicut matrimonium, quod non solum consummatur interiori consensu, sed exteriori etiam traditione, ut sumitur ex cap. *Puelle* 20. qu. 1. & cap. *Convirum* de regularibus. Plura quoque alia ex metu facta Jure positivo irritantur, ut electio Prælati, jurisdictio data vel propagata ex metu, absolutio ab excommunicatione, metu facta, &c. ut videri potest apud Sylvestrum loco citato.

Porro illa omnia à Jure irritantur, primò ob vitandas lites, aliæque inconvenientia, quæ ex his quæ metu cogente fiunt, sequi solent; secundò, quia sapissime contingit deesse in his consentum verum, quantum vis verbis externis profertur; tertio, in pœnâ illius qui injuriose metum incurrit: meretur enim ut effectus careat quod per injuriam extortum est.

Ex his facile solvetur argumentum, quod contra secundam conclusionem in hunc modum fieri solet: Matrimonium & votum solemnē sunt invalida, si fiunt ex metu in constantem virum cadente: Ergo non sunt voluntaria simpliciter. Consequentia patet: nam omne matrimonium, & omne votum simpliciter voluntarium, debet esse validum.

Ad hoc, inquam, patet responsio ex jam dictis: concessio enim Antecedente, neganda est Consequentia. Ad cujus probationem, distinguitur Antecedens: debet esse validum per se loquendo, & attentò Jure naturali, conceduntur per accidens, & attentò dispositione Juris positivi, negatur. Potest enim Ecclesia ponere quædam conditiones, sine quibus votum aut matrimonium non sint valida, inter quas una est quod fiant sine metu: sicut etiam in matrimonio aliam statuit conditionem, quòd scilicet fiat coram pro rocho & testibus; ideoque matrimonium clandestinum, licet voluntarium, est invalidum.

Potest etiam objici contra eandem conclusionem, quòd metus gravis excusat à culpa transgressionem legis; & ideo non peccat, qui ut vitet grave malum, omittit Sacrum in die festo, aut frangit Ecclesiæ jejunium: Constat autem transgressionem legis non aliter culpâ vacare, nisi quia non est voluntaria: igitur metus tollit voluntarium simpliciter.

Sed respondetur negando Antecedens, si intelligatur de transgressionem formali legis; existente enim hujus obligatione, nullus metus excusat simpliciter à culpa, licet eam diminuat: propterea verò non servans jejunium, vel non audiens sacrum, ob metum gravem, non peccat, quia tunc cessat obligatio legis; eò quod leges humanæ, & etiam aliquæ divinæ, non obligant, nisi cum possunt commodè observari; cum verò non possunt absque gravi mali periculo, cessat obligatio, & consequenter formalis eorum transgressio.

* * *